

DIXI GROUP ALERT

ІМПОРТ LPG РОСІЙСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В УКРАЇНУ: СКІЛЬКИ ЗАРОБЛЯЄ АГРЕСОР

Після початку повномасштабного вторгнення багатократно зросли обсяги імпорту пропан-бутану з країн Балтії, які отримують російський ресурс морським шляхом для подальшого перепродажу. За інформацією трейдерів, майже весь обсяг приросту поставок LPG в 2022 році був проданий в Україну. Головний фактор - ціна (різниця з аналогічними поставками з Румунії та Польщі складає 150-200 дол./т).

За різними оцінками, від 20% до 30% поставок LPG в Україні має російське походження – пряме або опосередковане (зокрема, нібито казахський ресурс Оренбурзького ГПЗ). У лютому 2023 року частка поставок LPG, що мають ознаки вмісту російського ресурсу, перевищила 50% всього імпорту. Тільки на цих поставках росія може

заробляти від 8 до 12 млн дол. на місяць. Тоді як дохід від російського експорту LPG до ЄС за підсумками 2022 року складе, за нашою оцінкою, не менше 342 млн дол.

Найбільш ефективними в такій ситуації будуть узгоджені дії по обидва боки митного кордону. На рівні ЄС слід поширити санкції на всю номенклатуру російських нафтопродуктів, аби ввести жорсткий контроль походження ресурсу та напрямків його транспортування. З українського боку доцільним буде закрити прогалини, які уможливають імпорт LNG російського походження з інших країн. Тимчасово, до введення європейських обмежень, можна розглянути збільшення імпортного мита на товар без сертифікатів.

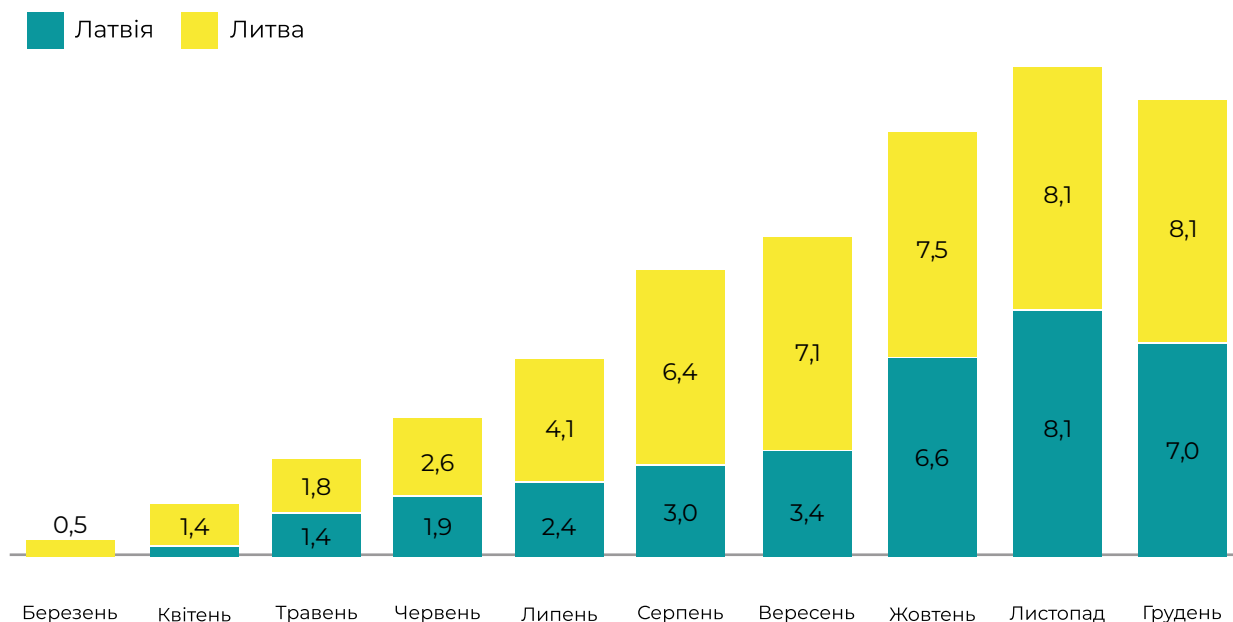
Експорт російського LPG та Україна

В середині січня український інформаційний простір сколихнула інформація щодо обсягів російського скрапленого вуглеводневого газу (LPG), який поступає на український ринок з Литви та Латвії. За даними аналітиків «Консалтингової групи А-95», опублікованими [«Дзеркало тижня. Україна»](#), більша частка імпортованого в Україну LPG – продукт російського походження. При цьому, після початку повномасштабної війни обсяги

імпорту пропан-бутану з країн Балтії зросли багатократно.

А вже у березні аналітики почали бити на сполох. За [оцінками](#) «Консалтингової групи А-95», в лютому 2023 року частка поставок LPG з ознаками вмісту російського ресурсу перевищила 50% загальних обсягів імпорту. Вони застерігають, що потік дешевого LPG сумнівного походження з Литви, Латвії й Польщі загрожує нівелювати здобутки українських компаній та знищити диверсифіковану систему постачань моторних палив.

Імпорт LPG в Україну з Литви та Латвії у 2022 р., тис. т (окрім PKN Orlen)

Джерело: Консалтингова група А-95

Як пише [Reuters](#), у 2022 році обсяги загального російського експорту LPG у країни Балтії збільшилися удвічі: Латвія закупила до 232 тис. тонн (зростання на 77%), Литва – до 72 тис. тонн (зростання більше 800%), Естонія – до 27 тис. тонн (зростання на 42%). Спираючись на інформацію від трейдерів, видання вказує, що майже весь обсяг приросту LPG був проданий в Україну. Також, за даними Reuters, у лютому 2023 року росія планує збільшити обсяги морських поставок на 62,5% порівняно із січнем за рахунок скорочення обсягів залізничного експорту до Польщі. Це зумовлено підвищенням попиту та зростанням цін на пропан-бутан у північно-західній Європі та у середземноморському регіоні.

Головний фактор, що впливає на збільшення поставок скрапленого газу з країн Балтії, – ціна. Різниця з аналогічними поставками з Румунії та Польщі [складає](#) 150-200 дол. на тонні. Експерти оцінюють такий спред (а по факту – демпінг)

у 30%, що витісняє імпорт з Румунії, одного з основних джерел наповнення ринку України.

Станом на 1 лютого 2023 року, в Україні **відсутня заборона поставок LPG російського походження**. 9 квітня 2022 року Кабінет Міністрів [затвердив](#) постанову №426, яка встановлює ембарго на ввезення на митну територію України в митному режимі імпорту товарів з російської федерації. За [юридичними оцінками](#), цей документ доповнює [постанову КМУ №1147](#) від 30 грудня 2015 року, якою до кінця російської військової агресії заборонений імпорт товарів російського походження згідно з переліком, що додається. Проте в такому переліку відсутні будь-які енергетичні ресурси. Це відкриває українським компаніям та трейдерам широкі можливості купівлі-продажу російського ресурсу та ввезення його на територію України з митної території третіх країн.

Для ввезення LPG в Україну **немає також обов'язкових вимог щодо наявності сертифікату походження**. Без такого документу імпортери лише сплачують спецмито у розмірі 3%. За даними «Консалтингової групи А-95», з березня по грудень 2022 року 57% LPG з країн Балтії ввозилось без сертифікатів. Проте навіть за наявності документу про походження імпортований ресурс все рівно майже наполовину є російським. Наприклад, для отримання сертифікату EUR1 частка європейських виробників у продукті повинна складати не менше 51%. Важливо, що за такими документами неможливо відслідкувати конкретну партію LPG, вони не маркуються унікальними номерами та не прив'язуються до покупця газу. Тобто потенційно один і той же сертифікат може використовуватись для різних партій товару.

Як вплине на європейський ринок LPG ембарго на нафтопродукти?

Із 5 лютого в ЄС набула чинності [заборона](#) на імпорт російських нафтопродуктів, а [погоджені](#) граничні ціни (як умова для надання послуг, пов'язаних з їх морськими перевезеннями до третіх країн) складають 100 дол./бар. для нафтопродуктів «преміум-класу», таких як дизельне паливо, гас і бензин, і 45 дол./бар. для нафтопродуктів «дисконтного класу», таких як мазут та лігроїн.

Даний пакет санкцій був затверджений ще у червні 2022 року (із правками щодо граничних цін у [жовтні](#) та [грудні](#) 2022 року) і не передбачав обмежень щодо російського LPG. Справа у тому, що ці обмеження стосувались нафтопродуктів за митним кодом [CN 2710](#), тоді як LPG відноситься до групи газоподібних вуглеводнів (коди [CN271112-271113](#), в залежності від складу компонентів та агрегатного стану).

Проте скраплений вуглеводневий газ може потрапити під заборону вже в 2023 році: Польща, Ірландія та три країни Балтії [наполягають](#) на необхідності обмеження діяльності російської ядерної галузі та включення LPG до переліку підсанкційних нафтопродуктів. До слова, санкції ЄС щодо Білорусі [включають](#) усю лінійку мінеральних продуктів (у т.ч. за кодом CN2711).

У разі розширення санкційних обмежень на зріджений вуглеводневий газ російського виробництва країні-агресору доведеться шукати нові ринки збуту. До початку повномасштабної війни найбільші обсяги LPG [експортувались](#) залізничним транспортом та прямували в Україну, Польщу та Фінляндію. Також основними покупцями російського LPG були Нідерланди та Білорусь. Як [пишуть](#) російські видання, на ці 5 країн у 2020 році припадало біля 85% експортних поставок. При перенаправленні LPG на ринки країн Середньої Азії, Грузії, Вірменії або Афганістану необхідно конкурувати з аналогічними поставками із Казахстану. Переорієнтація же звільненого обсягу в країни Азійсько-Тихоокеанського регіону викличе значні логістичні проблеми: потрібна достатня кількість відповідного флоту та перевалочних потужностей.

Скільки заробляє агресор на продажу LPG до ЄС (опосередковано – й Україні)?

Країни Європейського Союзу слабо залежні від імпорту LPG: основним постачальником такого типу палива є Сполучені Штати, частка яких за результатами 10 місяців 2022 року [склала](#) 33,5%. Обсяг імпорту з цього напрямку порівняно з аналогічним періодом 2021 року збільшився на 54,8%. Значна частка LPG також виробляється в самих країнах ЄС та доставляється покупцям морським шляхом.

Основні постачальники LPG в ЄС морським шляхом, млн тонн

січень-жовтень 2022 року

Джерело: [Hellenic Shipping News Worldwide](#)

Після закриття залізничних шляхів транспортування росія наростила продаж LPG до Туреччини. Російські видання з посиланням на експертів агентства Argus та дані російського Міненерго [вказують](#), що збільшити свою частку на цьому ринку, витіснивши частину поставок LPG із Греції та Казахстану, російським постачальникам вдалося також за рахунок значного дисконту.

Ще один напрямок збуту російського LPG – Китай та Індія. По даним Reuters, у 2022 році росії вдалось удвічі збільшити експорт до Китаю – до 147,1 тис. тонн. Незважаючи на те, що поставки на цьому напрямку забезпечуються залізничним транспортом, у країни-агресора також присутні логістичні проблеми у вигляді обмеженої пропускної здатності залізниці.

До повномасштабного вторгнення обсяг українського ринку LPG [оцінювався](#) в 2 млн тонн, 20% з яких складало власне виробництво. Весь інший обсяг [імпортувався](#) напряму з російської федерації, а також ввозився з Білорусі та Казахстану, де значну частку займав той самий російський газ. Наприклад, продукція компанії «КазРосГаз» [надходить](#) з Оренбурзького НПЗ із казахськими документами, але по суті є російського походження. За підсумками 2021 року обсяг імпорту з РФ [оцінювався](#) «Консалтинговою групою А-95» у 607 тис. т, з білорусі – 289 тис. т, з Казахстану – 297 тис. т.

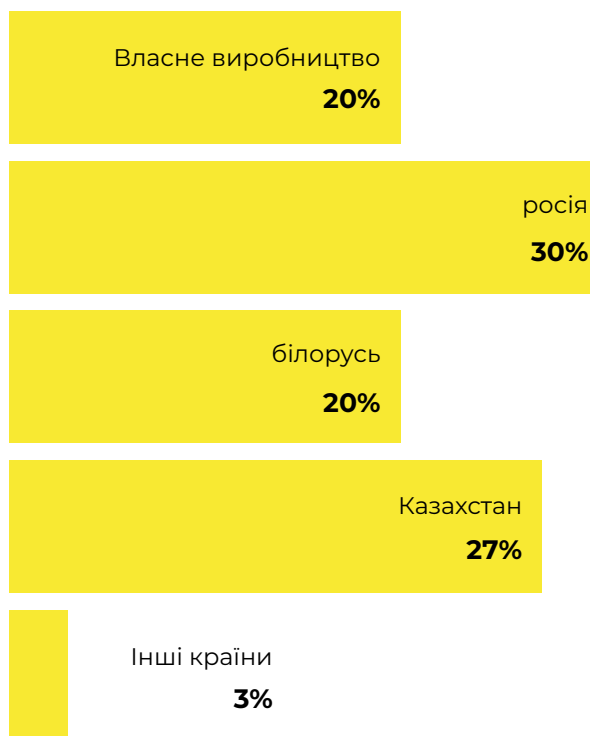
За [даними](#) ЗМІ, найбільші компанії, які здійснювали імпорт LPG у 2021 році:

- «К2 Енерджі» та «Гран Прі Ойл», закуповували ресурс у компанії «Лукойл»;
- компанія «Надежда» (реалізує ресурс під брендами «Нефтегаз», BVS, «Пропан-бутан» та «Надежда»);
- «БРСМ-Нафта», постачала на український ринок ресурс «Роснефті»;
- «Євромін Енерджі» (належить трейдеру Vitol Holding BV);
- «Авантаж 7» (реалізує ресурс через власну мережу АЗС);
- WOG (реалізує ресурс через власну мережу АЗС);
- «Карпатнафтохім».

Найбільші виробничі потужності в Україні належать Шебелинському ГПЗ, який є основним переробним активом АТ «Укргазвидобування», але був зруйнований російськими ракетними ударами. За [оцінками](#) аналітиків, незважаючи на стрімке зростання ринку, зупинку Лисичанського та Одеського НПЗ та наявність кількох цікавих проєктів, українські державні компанії у період 2010-2021 рр. не реалізували жоден з них. Останній [проєкт](#), який мав шанси бути завершеним – Хрещищенський завод з виробництва LPG групи «Нафтогаз» з потужністю 115 тис. т на рік. Проте після повномасштабного вторгнення росії інформація про проєкт не оновлювалася. Із новозбудованих потужностей газопереробки можна відзначити лише проєкт «Полтавської газонафтової компанії», який було реалізовано у 2011 році.

За таких умов суттєво збільшити покриття попиту за рахунок власного виробництва неможливо, тому частка імпорту залишається стабільною. Після лютого 2022 року потоки LPG з росії та білорусі заміщені імпортом ресурсу російського походження з країн Балтії, тобто по суті структура ринку практично не змінилась. За різними [оцінками](#) на початок 2023 року, від 20% до 30% LPG в Україні має російське походження.

Приблизний розподіл українського ринку LPG, 2021 рік

Джерело: [«Бізнес Цензор»](#)

Якщо зріджений вуглеводневий газ не підпаде під дію ембарго на нафтопродукти (або будь-яких нових обмежень), то країна-агресор продовжить отримувати доходи для фінансування військових дій. Згідно з даними [Statista](#), за 10 місяців 2022 року ЄС імпортував морським шляхом 0,6 млн тонн LPG з російської федерації. За умови збереження такої динаміки, річний обсяг поставок складає 0,72 млн тонн, а **дохід за 12 місяців від продажу LPG в країні ЄС складатиме не менше 342 млн дол.** (за середніми цінами за даними [Reuters](#), які склались у точках Brest та ARA-region, 400 дол./т та 550 дол./т, відповідно). Така сума відображає лише прямі поставки ресурсу з РФ та не враховує транзит пропан-бутану через інші країни.

Для порівняння, у 2021 році, коли більша частка LPG експортувалась напряму в країни ЄС морським та залізничним шляхом, сумарний обсяг контрактів [склав](#) 4,6 млн тонн, дохід з яких оцінюється у 3,5 млрд дол. Подальший санкцій тиск повинен завадити країні-агресору перенаправити обсяги LPG та отримувати «довоєнні» обсяги доходів.

Експерти також [оцінили](#) щомісячні доходи Росії від продажу в Україні автогазу російського походження: сума становить від 8 до 12 млн дол.

Чи може Україна відмовитись від російського LPG?

Для досягнення цілей енергетичної безпеки потрібна повна відмова від російських енергоресурсів. Найбільш ефективним у такій ситуації будуть синхронізовані дії з боку України та ЄС.

На рівні ЄС необхідно **розповсюдження режиму санкцій проти всієї номенклатури російських нафтопродуктів**, за прикладом санкцій щодо Білорусі, що включає і поставки LPG (за відповідними товарними кодами). У такому разі кожна країна-член ЄС буде вимушена вводити жорсткий контроль походження ресурсу та напрямків його транспортування, перевіряючи сертифікати походження (з єдиною базою унікальних номерів сертифікатів, партій поставок і т.д.).

З українського боку доцільним є **закриття формальних прогалів для імпорту з інших країн товарів російського походження** – зокрема, через перегляд та суттєве розширення переліку товарних позицій,

вказаному в постанові КМУ від 30 грудня 2015 р. №1147.

Звичайно, такі кроки не виключають того, що російський ресурс почне надходити на український ринок, наприклад, із Туреччини чи інших країн. Проте, без рішень на рівні ЄС Україна зіткнеться з неможливістю контролю походження LPG – навіть при прийнятті суворох внутрішніх заборон. [Запропонована співпраця з емітентами сертифікатів про походження](#) у країнах, звідки постачається LPG, може бути додатковим заходом.

В якості тимчасового заходу до введення європейських обмежень на LPG експерти пропонують збільшити імпортне мито на товар без сертифікатів, що повинно зрівняти ціни з різних напрямків імпорту і нівелювати російські дисконти. Тобто мова [йде](#) про загороджувальне мито на LPG невизначеного походження. Але й тут виникають питання щодо ефективності такого рішення. За [даними](#) аналітиків, паспорти якості балтійських виробників не мають адресату, унікального номеру або прив'язки до конкретної партії. В результаті є велика вірогідність збільшення попиту на такі сертифікати, збільшення обсягів ввезення товару за одним і тим же паспортом якості для зменшення митних платежів в Україні. Тобто радикально структуру імпорту LPG такі дії не змінять.

Станом на початок березня рішучих кроків щодо заборони або обмеження ввезення нафтового газу російського походження не прийнято. Проте з рішення Комітету Верховної Ради України з питань енергетики та житлово-комунальних послуг, прийнятого 8 березня 2023 року, стає зрозумілим, що влада бачить **перспективу відмови від російського енергоресурсу тільки у тісній взаємодії з країнами ЄС**. Комітетом [ухвалено](#) пропозицію звернутись до парламентів країн Балтії для ініціювання консультацій для пошуку спільного рішення з обмеження імпорту LPG російського походження.

Безперечно, заборона або збільшення мита на імпорт нафтопродуктів російського походження викличе тимчасову дестабілізацію ринку та зростання цін. Тим не менш, це важливий і необхідний крок для позбавлення країни-агресора доходів та «очищення» українського ринку від енергоресурсів російського походження. І найбільш ефективним є лише плідна співпраця з країнами ЄС.